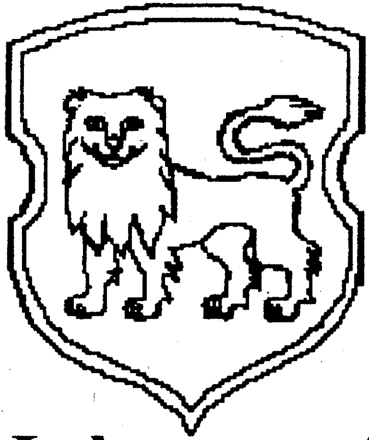

Еўропу будуем разам тут!

ГАСЦІНЕЦ

Інфармацыйная культурна-грамадская газета Гарадоччыны

№ 2(8) Травень 2000 года

Рыгор Барадулін

ПЯЦІГОДКА РУЙНАВАНЬНЯ

Некалі камуністы плянавалі пяцігодкі й рапартавалі Крамлю пра іх выкананьне. Праўда, у народзе па-свойму ўспрымалі гэныя пяцігодкі. І пялі:

Бруха гола, лапці ў клетку,
Выканаем пяцілетку.

Усё было пабудавана на рапартах, разьмерана на пяцігодкі. І цяперашнія нэо, цяперашнія ўладатрымцы ў Беларусі могуць зноўтакі, як і ў тыя, на жаль, недалёкія гады, рапартаваць Крамлю, што пяцігодка па зьнішчэньні ўсяго беларускага, усяго нацыянальнага, пасьпяхова, нават датэрмінова выканана.

Усё беларускамоўнае выцесьнена з тэлерадыё, з прэсы, са справаводзтва, аж да шыльдаў на крамах.

Кавярні ўжо называюцца па-купецку, па-расейску. Была «Хвілінка», стала «Печки-лавочки», была «Траецкая», стала «Разгуляй», была «Тарас на Парнасе», стала «Георгиевское» — усіх заменаў не пералічыш. Прывучаюць і вока й вуха беларуса забыцца на ўсё сваё, наскае, крэўнае, каб беларус не пачуваў сябе ў Беларусі як дома.

Так званае дзьвюхмоўе нагадвае паштэт па-польску, конь з курапаткай, у якім усяго пароўну, напалову — адзін конь, адна курапатка.

Пагалоўна, павальна зачыняюцца і без таго рэдкія беларускамоўныя клясы. Усё гэта іншым словам як этнагенацыд не назавеш.

Пад час рэфэрэндуму пісаў я такую дурноту:

Кот праводзіў
рэфэрэндум,
Клапаціўся пра мышэй.
Мышы верылі легендам
І пішчэлі ўсё цішэй.

Пасьля рэфэрэндуму й пішчэць льга толькі па-расейску ці на трасянцы з паўночна-ўсходнім вымаўленьнем.

Пра сьцяг і казаць не даводзіцца. Падцыраваны, савецкі, некалі дазволены й зацьверджаны ў Крамлі. Хоць улада тутэйшая й спавядае панславізм, а колеры сьцягу не славянскія, я ўжо не кажу, што яны не беларускія.

Відаць, нас мала перылі,
Што цягне да імпэрыі
Пад сьцягам
мусульманістым,
З палітбюро іваністым.

Гэта не сакрэт, што цяперашні герб у народзе называюць «капустай». Гэта ім замянілі сьвятую для кожнае беларускае душы душы «Пагоню». А мяноўна «Пагоня» й Бел-Чырвона-Белы сьцяг асьвечаныя вякамі, амытыя крывёю прашчураў нашых у барацьбе за волю, за Беларусь непадлеглую.

Мне асабіста цяперашні герб нагадвае прычоску аднаго вядомага чалавека. Такія ўжо асацыяцыі выклікае ён у мяне. Гэта не абраза, а маё ўспрыняцьце. На асацыяцыі і ўспрыняцьце пакуль яшчэ афіцыйнае забароны няма.

Штодня, пасьпешліва, паціхоўску, нашая нацыянальная сымболіка выкарчоўваецца са сьвядомасьці. Ажно чакаеш, што неўзабаве будуць новыя ініцыятывы, па-бальшавіцку рашучыя.

Няма сумневу,
Ён даўно гатоў
Указ чарговы,
Як заўсёды, сьмелы.
Што трэба перафарбаваць
буслоў,
Бо кожны бусел
Бел-чырвона-белы.

Фарбавалі ж пры камуністах траву да прыезду партыйных паханаў...

ЗМЕСТ

Да 160-х угодкаў Францішка Багушэвіча. Конкурс “Не пакідайце ж мовы беларускай...” *Стар. 2*
Літаратурная старонка. *Стар. 3*
Навіны. Наша бібліятэка. Абвесткі. *Стар. 4*

Пад вольным сцягам

Не затуманены прасцяг
Пад небам пасвятлелым.
З мінуўшчыны вярнуўся
сцяг
Наш бел-чырвона-белы.
Быў вінаваты без віны,
Святое-ж – не
запляміць.
І не закрэсліць даўніны,-
Жыве стагоддзяў
памяць.
Сцяг незалежнасці ўзнімай
– Мар аб найлепшым
цудзе:
Садоў, лясоў, азёраў край
Калоніяй не будзе.
Квітнейце, Захад і
Усход,
Калі квітнець у стане.
Нам найважней, што
наш народ
Насельніцтвам не
стане.
Пад гэтым сцягам не
грашы,
Не вер ніякім хлусам.
На сцягу – чысціня душы,
Любові беларуса.
Мы вольна выйшлі на
прасцяг
Пад пад шум вятроў
сустрэчных.
Наш бел-чырвона-белы
сцяг,
Лунай над намі вечна!

Васіль Жуковіч

● Да 160-х угодкаў Францішка Багушэвіча

Беларускай мове жыць,
Незгасальным агнём гарэць,
Хай яна ў сэрцы гучыць,
Багушэвічу нельга старэць.

Ірына Клюева

Конкурс "Не пакідайце ж мовы беларускай..."

На пачатку вясны сярод вучняў Віцебшчыны праходзіў конкурс прысвечаны памяці славутага пісьменніка, абаронцы простых людзей - Францішка Багушэвіча. Менавіта яго словы: "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!" натхняюць тысячы рупліўцаў роднага слова на самаадданую працу па захаванню і развіццю нашай матчынай мовы. Вучні Гарадоччыны актыўна удзельнічалі ў конкурсе. Найбольшую колькасць работ прадставілі вучні Езярышчанскай СШ, СШ №2 г. Гарадка, Вайханскай СШ. Сярод мастацкіх прац было шмат малюнкаў з Езярышча, а таксама высокамастацкія працы Вінаградавай Ірыны (СШ №2, 10 кл.), Юр Кацярыны (СШ №2, 6а кл.), Волкавай Анастасіі (Вайханская СШ, 6 кл.). Ірына Вінаградава атрымала ганаровае III места сярод некалькіх дзесяткаў прац, а Каця Юр адзначана падарункам Гарадоцкай Рады ТБМ.

Вучні выказвалі свае адносіны да роднай мовы ў вершах, апавяданнях, эссэ і частку гэтых прац прапануем увазе нашых чытачоў.

ТОЙ ЛЮД ЖЫВЕ...

Францішак Багушэвіч... Здаецца, што ў самім гэтым імені ёсць нешта, што яднае нас усіх з роднай мовай, з роднай зямлёй, з родным краем. І гэта менавіта так, бо Ф. Багушэвіч – наш першы нацыянальны паэт, як сказаў пра яго Максім Гарэцкі.

Жыццё не было ласкавым да Багушэвіча, але ён змог атрымаць някепскую адукацыю. З самых ранніх гадоў Францішак бачыў, як цяжка жыве просты люд, якія пакуты церпіць ад бяспраў'я і галечы. Можа таму і стаў ён палымяным заступнікам працоўнага народа.

Ф. Багушэвіч зрабіў пры жыцці ўсё магчымае, каб адрадзіць у людзях павагу да роднай мовы, літаратуры і культуры. Аб гэтым сведчаць яго словы: "Наша мова для нас святая, бо яна нам ад Бога даная" або "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі". Пісьменнік зліў у адно і душу людскую і дадзеную яму ад Бога мову.

Гісторыя беларускай літаратуры і памяць народа зберaглі для нас яго імя і творчасць, каб мы маглі захапляцца праўдзівасцю і шчырасцю пісьменніка, яго палымяным патрыятызмам.

Нашчадкі павінны помніць і помняць гэтага цудоўнага і шчырага чалавека, помняць тое, які уклад ён унёс у развіццё беларускай літаратуры. І сёння слушна гучаць словы Багушэвіча: "Той люд жыве, што свае песні мае."

Наталля Лобава, 10 кл.
Езярышчанская СШ

Беларуская мова

Мая беларуская, родная мова,
Якія пяшчотныя ўсе твае словы.
Такая ласкавая мова, як маці.
Ты шчасце і радасць, цяпло ў нашай хаце.
На ёй, задушэўнай, булькочуць крынічкі,
Дзяўчынкі спяваюць – збіраюць сунічкі,
Уздыхае тужліва пакрыўджаны бор,
Шуміць мілагучна ля рэчкі чабор.
Усё табой дыхае, мова мая,
Сонейка, неба і нават зямля.
Узгоркі, вясёлка, лугі і палеткі,
Рэчкі, азёры, вясновыя кветкі.

Наталля Шыбкова, 6а кл.
СШ №2 г. Гарадка.

Мой родны край! Адзіны мой!
Цябе забыць я не магу,
Дзе б ні жыла я, ўсё адно
Кажу табе:"Люблю! Люблю!:
Хачу туды, дзе гай шуміць,
Дзе сонца свеціць ў вочы,
І дзе заўжды я буду чуць
Размовы дня і ночы.
Туды, дзе салавей пяе,
Дзе рэчка хвалі гоніць,
Дзе васілёк ківае мне,
Дзе ручайкі гамоняць.
І дзе бярозы, як дзяўчыны,
Карагоды водзяць,
І дзе волаты- хлапчыны
За Радзіму – маці ходзяць.
Дзе шум дубровы, дзе пяе ручай
І льюцца дарагія словы:
"Мой родны край! Адзіны край!
Люблю тваю я мову!"

Алеся Цыганкова, 7 кл.
Вайханская СШ.

Беларускай мове жыць

Пачуйце мяне усе,
Шануе хто роднае слова,
Сказаў Багушэвіч:
- Жыве, гучыць хай родная мова!
Пісьменнік пайшоў ужо ад нас,
А справа яго не згасла,
І прыйдзе той зорны час,
І зробіцца мова сучаснай!

Дарожкін Дзіма, 7 кл.
Езярышчанская СШ

Літаратурная старонка

Вершы вучняў 3 класа Стадалішчанскай СШ, настаўніца роднага слова – Людміла Калініна.

Зімовы ранак

Што за цуда на двары
У зімовы ранак?
Прыляцелі снегіры
Дружна на сняданак.
На каліне, што расце,
Колькі год ля плота,
Птушкі ягады знайшлі
Ды клююць з ахвотай.

Вясна ідзе

Ужо чарнее белы снег,
Часцей смяецца сонца.
І футра верба апранула
Ды стукае ў ваконца.
У шэрым голлі між ялін
Званчэй спяваюць птушкі.
І промні сонца між галін
Аж пляскаюць у ладушкі.
Здаецца, крыху прыпячэ,
І з горак праз алешнік
Ручэй у рэчку пацячэ
І зацвітуць пралескі.

Вольга Прасветава

Усмешка маці

Усміхніся, маці дарагая!
А сваці ўсмешкай усё наўкола.
Ад яе віхрасты снег растае,
І ручай няспынны заіграе сола.
Ад яе і водар асабісты,
Ад яе і капяжы заплачуць уніз.
І небасхіл бяздонны сіні, чысты,
І змоўкне ўрэшце дождж-артыст.
Усміхніся, маці дарагая,
Падаруй усмешку дабрыні.
Ад яе віхрасты снег растае,
І птушкі заспяваюць у вышыні.
Ад яе усё будзе светлым,
Добрым, радасным і ветлым.

Зіма

Прыйшла ў вёсачкі зіма
І рэчкі ўсе скавала яна.
Малым у хаце не ўсядзець:
Няма ўжо сілы ім цярпець.
Бягуць на рэчку тут яны,
Чуваць іх галасы – званы.
Дзяўчынка Ірынка
Устала ўжо.
-Таксама на рэчку
Памчышся, няўжо?
Гаворыць ёй маці
І ў печку глядзіць.
Толькі Ірынка
З усмешкай маўчыць.
Ну, ладна,
Сяброўак бяжы дагані
На белым сваім
Хутканогім кані.

Надыход вясны

Птушкі прылятаюць,
Ручайкі звіняць.
Надыход вясновы
Усё бліжэй відаць.
Ледзяшы заплачуць,
Кветкі зацвітуць
Радасцю вясновай
Птушкі запяюць.
Так на сэрцы светла,
Стане мне вясной.
Ад таго, што кветкі
Дыхаюць вясной.
Ад таго, што травы,
Свецяцца расой.

Ліза Калініна

Вясна ідзе

Спяшаецца вясна па вуліцы вясковай
А па дарозе ручаі цякуць ракой.
У неба льецца песня жаўрукова.
Нясе яна цяпло вясны з сабой.

Андрэй Качанаў

Снег

Падаюць сняжынкі,
Зайчыкам на спінкі.
Зайчык – зайчык, смелы,
Ты стаў вельмі белы.
Зайчык вырашыў пагрэцца,
І не ведаў, куды дзецца.
Зай пад елачку прыбег,
Ды й прылёг на белы снег.

Андрэй Лістраценка

Вершы вучняў Вархоўскай БШ, настаўніца роднай мовы– Валянціна Кузняцова.

Надыход вясны

Весялей прыгрэла сонца –
І растаяў снег за раз.
Заспяваюць звонка птушкі,
І прыйдзе вясна да нас.
Хутка выглянуць пралескі
З пад коўдры зімовай.
Застракочуць конікі
На лузе зялёным.
Дзесьці ў небе, за гарамі,
Грымне першы гром.
І пальецца дождж вясёлы
Спрытным звонкім ручаём.
Пабягуць руччы па нівах
Звонка, радасна журча.
Знай – наперадзе чакае,
Нас шчаслівая пара!

Вясна

Хутка прыйдзе вясна,
Снег растае вакол,
Пабягуць ручаі –
А жыве ўсё наўкол.
Промні сонца зайграюць
І нагрэюць зямлю.
Прыляцяць птушкі з выраю,
Крануць душу маю.
У небе стане святлей,
Запяе салавей.
Гэта значыць вясна –
На душы весялей!

Генадзь Дзюбкоў, 6 кл.

Мароз

Ён ідзе і марозіць усё,
І навокал малюе цудоўна.
А на полі не косяць жніўё,
Толькі мароз трашчыць чароўна.
Ён малюе на вокнах лясы,
І ваду ператварае ў лёд,
І не чуваць таго паху сасны,
Які быў духмяны, як мёд.

Максім Шкрэдаў, 6 кл.

* * *

Над палямі і лясамі
Чуцен песні звон,
Жаваронак у небе
Звініць цэлы дзень.
Вось прыйшла вясна чаканая,
Прабудзіла зямельку заспаную,
Поле травіцай адзелася,
Дрэвы лісцем убраліся.
Свішчуць птушкі над балотам
Жураўлі ўгары крычаць,
Усё навокал прабудзілась,
Надышла вясна-красна.

Іван Косцераў, 6 кл.

НАША БІБЛІЯТЭКА

Прадстаўляем кнігі, часопісы грамадскай бібліятэкі, якія зацікаўленыя чытачы могуць замовіць па кантактнаму тэлефону: 2-38-42.

1. Джордж Оруэл «Ферма»(аповесць), «1984».

2. Уладзімір Адамушка «Палітычныя рэпрэсіі 20—50-х гадоў на Беларусі».

3. Гарт. З успамінаў пра Саюз Беларускіх Патрыётаў (Глыбокае, Паставы. 1945—1947 гг.).

4. Юры Туронак «Беларусь пад нямецкай акупацыяй».

5. Вольга Паўлава «Шклоўскія страсці».

6. Сяргей Ёрш «Вяртаньне БНП. Асобы і дакументы Беларускай Незалежніцкай Партыі».

7. М.І. Ермаловіч «Па слядах аднаго міфа»

8. Генадзь Сагановіч «Невядомая вайна: 1654—1667»

9. Аляксандр Цьвікевіч «Западно-руссизм»: Нарысы з гісторыі грамадзкай мысьлі на Беларусі ў XIX і пачатку XX в.

10. У.М. Ігнатоўскі «Кароткі нарыс гісторыі Беларусі»

11. "Паэма «Тарас на Парнасе»: здабыткі і праблемы», прысвечана другім літаратурна-края-знаўчым чытанням, з нагоды 25-х угодкаў адкрыцця Генадзем Кісялёвым асобы Канстанціна Вераніцына.

12. «Усталяванне савецкай улады і супраціў бальшавікам на Віцебшчыне», прысвечана першым гісторыка-краязнаўчым чытанням, з нагоды 80-х угодкаў Веліжскага і Гарадоцкага паўстанняў.

13. Кастусь Тарасаў "БЕЛАРУСЬ. Гістарычнае падарожжа для дзяцей", Мінск, "Лекцыя", "Бацькаўшчына" – 2000 год.

"Старадаўняя Беларусь знаходзіцца ў мінулым часе. Трапіць туды можна толькі ў думках. Але навошта юнаму чалавеку падарожнічаць у мінуўшчыну, калі ягонае жыццё наперадзе? З тае прычыны, што там, ў даўніне, — справы, здабыткі, страты, перамогі і паражэнні, каханне і здрады, радасць і слёзы нашых дзядоў і прадзедаў, нашы таямнічыя карані. Цікава ведаць, чаму мы нарадзіліся тут, а прыкладам, не ў Гасконіі, чаму рознімся ад суседзяў мовай і звычаямі, чаму ў нас іншыя песні, іншыя святыя і пакутнікі, іншыя героі. Будучыня прыходзіць сама, мінулае адкрываецца толькі цікаўнаму." (Кастусь Тарасаў)

Кніга знаёміць юнага чытача з галоўнымі падзеямі беларускай мінуўшчыны ад узнікнення першых гарадоў да абвяшчэння дзяржаўнасці ў 1918 годзе, з духоўнай і архітэктурнай спадчынай. Выданне аздоблена шыкоўнымі ілюстрацыямі.

Заснавальнік: і рэдактар: Леанід Гаравы
Адрас: 211540, г. Гарадок, вул. Гагарына, 30-6 - 16
Тэл. 8-239-2-17-91
E-mail: gasc@gar. belpak.vitebsk. by
Выдадзена пры падтрымцы Віцебскага аддзялення ГА «Фонд імя Льва Сапегі»
Распаўсюджваецца бясплатна. Наклад 290 асобнікаў

АБВЕСТКІ

***БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА**

Час	Хвалі
18.00 – 19.30	41, 31, 25, 19
22.00 – 23.30	49, 31, 25
06.00 – 07.00	49, 41, 31

У праграме:
... навіны зь Беларусі і ўсяго сьвету, правы чалавека, апазыцыя, улада, родная мова, эканоміка, культура, эміграцыя, праца ....

Сярэднія хвалі – 521 м (576 кгц).

Адрас: 220005, Менск-5, п/с 111.

НАСТРОЙЦЕСЯ НА "СВАБОДУ"!

*** Гарадоцкая Рада ТБМ** прадстаўляе сябрам дэмакратычных арганізацый, аўтарам газеты "ГАСЦІНЕЦ" **бясплатныя паслугі** па ксеракапіраванню матэрыялаў па гісторыі і культуры Беларусі, падрыхтоўцы буклетаў, візітовак.

Зацікаўленым асобам звяртацца па тэл. : 2-38-42

*** Шаноўныя чытачы газеты "Гасцінец"!**

Калі Вы жадаеце атрымліваць усе наступныя нумары нашага выдання – рабіце заяўкі па рэдакцыйнаму тэлефону.

Акрамя таго, усе жадаючыя **могуць бясплатна** атрымліваць наступныя выданні:

"Свабоднае слова" – дайджэст і інфармацыя (матэры-ялы недзяржаўнай прэсы);

"Працоўная Грамада" – грамадска-палітычнае выданне для ўсходняй Віцебшчыны.

Чытачы таксама маюць магчымасць пазнаёміцца з выданнямі НДА Віцебшчыны: **"Крэсы", "Сумежжа" (Паставы), "Рубон" (Верхнядзвінск), "Новы горад" (Наваполацак), "Орша-info" (Орша), "Кардон" (Бешанковічы).**

Навіны Гарадоцкай раённай арганізацыі ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны"

Прыхільнікі роднага слова Гарадоччыны прынялі ўдзел у абласным конкурсу, прысвечаным 160-м угодкам Францішка Багушэвіча. Сярод больш сотні вучнёўскіх прац Дыпломам III ступені адзначаны іллюстрацыі Ірыны Вінаградавай (СШ №2) да паэмы "Тарас на Парнасе". Часткова матэрыялы конкурса прадстаўлены на другой старонцы гэтага нумара "Гасцінца".

30 сакавіка маладыя паэты – аўтары нашай газеты, прадстаўнікі Езярышчанскай, Бычыхінскай, Стадалішчанскай і СШ №2 зрабілі экскурсію у г. Віцебск. В. М. Арлоў, старшыня Віцебскай гарадской арганізацыі ТБМ правёў найцікавейшую экскурсію па гістарычнай частцы Віцебска, прадэманстраваўшы вучням унікальныя фотаздымкі архітэктурных помнікаў Віцебска. З захапленнем вучні наведалі Літаратурны і Краязнаўчы музеі Віцебска, а С.М. Дашкевіч (загадчыца літчасткі тэатра) правяла вучняў за кулісы Віцебскага драмтэатра імя Я. Коласа, пазнаёміла з гісторыяй развіцця тэатра. Па выніках паездкі былі абмеркаваны пытанні далейшай працы з пачынаючымі паэтамі і прынята рашэнне стварыць юнацкую суполку "Парнас" у складзе Гарадоцкай арганізацыі ТБМ, а старшынёй абралі Ірыну Калініну – вучаніцу Стадалішчанскай СШ.

17 красавіка адбылася справаздачна-выбарчая канферэнцыя Гарадоцкай арганізацыі ТБМ. Прадстаўнікі 6 суполак ТБМ абмеркавалі справаздачу старшыні Рады Гаравога Леаніда, выказалі прапановы па рабоце арганізацыі. У прынятым рашэнні канферэнцыі вызначаны перспектыўныя напрамкі дзейнасці: правядзенне святочных літаратурных вечарын, друкаванне тэматычнай старонкі "Родныя вытокі" у раённай газеце; збор подпісаў у падтрымку ідэі Беларускага нацыяналь-нага універсітэта і іншыя.

На канферэнцыі выбрана Рада і рэвізійная камісія. Старшынёй арганізацыі абраны Леанід Гаравы.

10 траўня пададзены усе неабходныя дакументы ў Гарадоцкі райвыканкам для пастаноўцы на ўлік Гарадоцкай раённай арганізацыі ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны". Ёсць пэўная надзея, што рупліўцы роднага слова нашага раёна не застануцца па-за межамі закону ў сваіх справах на карысць Бацькаўшчыны.